

## MATKARAPORTTI

Itä-Lapin seutuseminaari järjestettiin Pyhätunturilla, Pyhä Suitesin kokoustilassa 28. ja 29.4.2009. Kaksipäiväisen seminaarin ensimmäisen päivän otsikkona oli *Yrittäjyys Itä-Lapissa, yrittäjien ja kuntien välinen yhteistyö*, toisen päivän otsikon ollessa *Kuntien välinen yhteistyö palveluiden tuottamisessa, kuntatalous sekä alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma*.

Tiistain 28.4. aloitti Sallan kunnanjohtaja, Itä-Lapin kuntayhtymän hallituksen puheenjohtaja toivottaen sekä seminaariin kutsutut esiintyjät että paikalla olevat kuulijat tervetulleiksi. Pelkosenniemen kunnan tervehdyksen, onhan Pyhätunturi Pelkosenniemellä, toi kunnanjohtaja Erkki Parkkinen. Ensimmäisen varsinaisen alustuksen piti Kemijärven vs. kaupunginjohtaja Arto Ojala aiheesta *Kuntien ja yrittäjien yhteistyön teesit*. Ojala muistutti että kunnat eivät voi olla yritystoiminnan elinehto. Kuntien tehtävä julkisena organisaationa on tarjota yrityksille mahdollisuuksia toimia, toimitiloja, lainatakauksia ja muunlaista tukea, mutta kuntien tehtävä ei ole toimia yritysten selkänäojana kuin toiminnan alkuvaiheessa. Jos yritys on elinkelpoinen, se luultavasti osoittaa sen jo toimintansa alkuvaiheessa.

Kuntaliiton yhteiskuntasuhdepäällikkö Kimmo Kajaste esitelmöi Ojalan jälkeen otsikolla ”Kuntien elinkeinopolitiikka ja strateginen toiminta.” Kuntaliiton elinkeinopolitiikan linjaukset 2007+ asiakirjan mukaan kuntien elinkeinopolitiikan tavoite on *vahvistaa paikallistalouden kilpailukykyä ja sitä kautta kunnallisten palvelujen tuottamisessa tarvittavia resursseja[...]*.” Strategia on välttämättömyyksiin mukautumista, mahdollisuuksien hyödyntämistä, valintojen tekemistä, varautumista ja riskien hallintaa sekä yhdessä kehittämistä ja kehittymistä. Kiristyvän kuntatalouden aikana välttämättömyyksiin mukautuminen ja riskien hallinta korostuvat. Globalisaation kanssa yhtä matkaa kulkee voimistuva tarve lokalisatioon. Paikallisen kilpailukykyyn ylläpitäminen vaatii koko ajan enemmän resursseja ja panostuksia.

*PK-sektori ja kuntien yhteistyö* oli Suomen yrittäjien järjestöjohtaja Kari Hiltusen aiheena hänen esitelmässään. Hiltusen näkemyksen mukaan kunnalla on siellä toimivalle yritykselle neljä eri merkitystä:

1. Kunta kotina
2. Kunta infrastruktuurin tuottajana
3. Kunta kumppanina
4. Kunta markkinatoimijana

Näistä kunnan rooli infrastruktuurin tuottajan on tärkein. EU kieltää suoran yritystuen, kuten esimerkiksi toimitilojen rakentamisen yrittäjälle mutta kunta voi kuitenkin tarjota hallussaan olevia kiinteistöjä yritykselle vuokrattavaksi. Erityisesti pienessä kunnassa kunnan merkitys markkinatoimijana voi olla suuri. Paikallisten yrittäjien suosiminen hankinnoissa voi olla houkuttelevaa mutta se on sekä kilpailulainsäädännön vastaista että pitkällä tähtäimellä kestäväntöntä.

Harry Wallin Walcon Ky:stä on tehnyt Itä-Lapin kuntayhtymän toimeksiannosta selvityksen *Itä-Lapin yrittäjyys ylös*. Wallinin havaintojen mukaan yleisen ilmapiirin pitäisi muuttua positiivisemmaksi yrittäjyyteen nähden perinteiseen palkkatyöhön verrattuna. Nuoria pitäisi saada yrittäjiksi. Keinoina tähän Wallin mainitsee oppilaitosten ja yritysten välisen yhteistyön. Neuvonnan lisääminen yritystoiminnan alkuvaiheessa auttaisi uusia yrittäjiä pääsemään toiminnassaan eteenpäin. Huomiotta ei Wallin jätä myöskään kilpailukykyistä infrastruktuuria. Tietoliikenne, toimitila, energia jne. ovat asioita, joita kunnat voivat järjestää yrityksille ja se

helpottaa huomattavasti niin aloittelevaa yrittäjää kuin jo vankasti toiminnassa mukana olevaakin yritystä.

Arktos Group Oyj:n hallituksen puheenjohtaja Jaakko Kilpeläinen toi seminaariin yrittäjän näkökulmaa. Arktos Group on aloittelemassa liimapuupalkkien valmistusta Stora Enson lakkauttaman Kemijärven sellutehtaan tiloissa. Kilpeläinen kertoi omia kokemuksiaan siitä, millaista on tulla yrittäjäksi Itä-Lappiin. Toisin kuin ajatellaan, Arktos Group ei ole pelkästään liimapuupalkkien valmistaja, vaan yhtiöllä on myös omaa konepajatoimintaa, jota myös Kemijärvellä tehdään. Stora Enso lopetti Kemijärven tehtaansa kiistanalaisesti. Se aiheutti paikallisissa ihmisissä katkeruutta, josta osansa on saanut kokea myös Arktos. Pettymys suurtyöllistäjän lähtöön on heittänyt omituisen varjon myös uuden toimijan ylle ja on kyseenalaistettu yhtiön toiminta rahoitusta ja toiminnan uskottavuutta myöten. Kilpeläinen kuitenkin esitti varsin positiivisia näkemyksiä yhtiön viime tilikausien tilinpäätöksistä sekä vakuutti että yhtiön toiminta Kemijärvellä on tukevalla pohjalla. Seminaarin jälkeen 1.6. yhtiö on allekirjoittanut työsopimukset kahdeksantoista uuden työntekijän kanssa, joista puolet työskentelee liimapuu- ja puolet konepajapuolella.

Ensimmäisen seminaaripäivän loppuun Kaija Koukkula Itä-Lapin työ- ja elinkeinotoimistosta kertoi kuulijoille T&E – toimistojen palveluista yrittäjille. T&E – toimistot tarjoavat yrittäjille palveluita työvoiman hankinnassa ja koulutuksessa, hankkeiden rahoituksessa, erilaisissa kehittämistoimissa sekä kansainvälistymisessä. T&E – toimistojen kautta yritykset voivat myös löytää omaa toimintaa läheisesti vastaavia kumppaneita, joiden kanssa toteuttaa yhteisiä hankintoja tai yhteismarkkinointia. T&E – keskustusten rooli yritystoiminnan alkuvaiheessa on merkittävä. T&E – keskustusten avulla yrittäjä pystyy välttämään monia karikoita, joihin toimintaa aloitteleva ensikertalainen helposti törmää.

Toisen seminaaripäivän avasi jo hyväksi havaittuun ja sähköiseksi todettuun tyyliinsä kuntayhtymän hallituksen puheenjohtaja Kari Väyrynen.

Toisena päivänä seminaariesityksiä oli oikeastaan vain kaksi. VM:n kuntatalousyksikön päällikkö, neuvotteleva virkamies Rainer Alanen alusti valtiosuusuudistuksesta. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä puolsi 7.5.2009 hallinnonalakohtaisten valtiosuuksien yhdistämistä sekä erityisen harvaanasuttujen kuntien ja saaristokuntien valtiosuuksien korottamista. Itä-Lapin seutukunnan kannalta keskeistä uudistuksessa on erityisen harvaanasuttujen kuntien saama valtiosuuden lisäys.

Saaristokuntien ja erityisen harvaanasuttujen kuntien (alle 2 asukasta/km<sup>2</sup>) valtiosuuden lisäys on ratkaistu pysyvällä järjestelmämuutoksella, jossa 30 miljoonan euron lisävaltiosuus on osoitettu näille 28 kunnille. Tämän tuen maksatus tullaan kytkemään yleisen valtiosuuden perusosaan ja kuntien välinen porrastus määräytyy seuraavasti (v. 2009 perusosa 29,67 euroa/asukas):

1) Saaristoisuus (8 kuntaa):

- ilman tieyhteyttä olevat 5 x perusosa
- muut saaristokunnat 4 x perusosa

2) Harva asutus (20 kuntaa):

- alle 0,5 as/km<sup>2</sup> 12 x perusosa
- 0,50 -1,49 as/km<sup>2</sup> 10 x perusosa

- 1,50-1,99 as/km<sup>2</sup> 7 x perusosa

### 3) Saamelaislisä (em. korotuksen päälle 4 kunnalle):

- erillisellä kertoimella laskettava lisäys saamelaisten osuuden mukaan.

Saaristo- ja harvaanasuttujen kuntien lopullinen tuki määräytyy vuodeksi 2010 vahvistetun yleisen valtionosuuden perusosan mukaan, jolloin se on v. 2009 tasossa laskettua hieman suurempi (indeksikorotuksen vaikutus). Tämä tuki olisi pysyvä ja muuttuisi yleisen valtionosuuden perusosan ja muuttuvan asukastiheyden mukaan. Myös kokonaan uusi kunta saisi lisätuen, jos kunnan asukastiheys pieneneisi niin paljon, että se olisi rajan 2,0 asukasta/km<sup>2</sup> alapuolella.

Itä-Lapin seutuseminaarin viimeisen alustuksen piti Työ- ja elinkeinoministeriön aluekehittämispäällikkö Janne Antikainen otsikolla *Alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO) starttimoottorina aluekehittämisessä*. Kaikilla aluetaloudellisilla muuttujilla tarkasteltuna Itä-Lapin seutukunta on ollut yksi viime vuosikymmenien rakennemuutoksen ja maaltapaon pahimpia kärsijöitä. Antikainen esittää että kriiseissä suomalaiset tuntuvat näkevän kirkkaammin, osaavat nähdä olennaisen sekä uusiutuvat. Strategiat ja toimenpiteet löytävät terävän kärkensä. Ministeriön kansalliset ja alueiden omat strategiat joutuvat nyt todelliseen rasiin. Nyt mitataan visionäärisyyttä, rohkeutta, ketteryyttä, yhteishengen vahvuutta ja luottamusta eri toimijoiden välillä jotta syrjäiset, vääristyneen elinkeino- ja ikärakenteen tuomien ongelmien kanssa kamppailevat seutukunnat eivät kokonaan putoa pois kehityksen kelkasta. Alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma KOKO toimii Starttimoottorina alueiden kehittämiselle. KOKO:n panostuksella tuotetaan esiselvityksiä ja käynnistetään pilottikokeiluja. Se kattaa kaikki alueet, ohjelmaan sulautuvat AKO, AMO ja saaristo-ohjelman paikallinen ja alueellinen toteuttaminen mutta se on vapaaehtoinen. TEM:n budjetti on n. 11 miljoonaa euroa maakunnan kehittämisrahaa vuodessa. Se edellyttää alueiden vastinrahoitusta (50 %), verkostoilla ja ylimaakunnallisella yhteistyöllä tuki on korkeampi. Ohjelmakaudelle 2010-2013 alueet hakevat ohjelmaan toukokuussa 2009. KOKO luo edellytyksiä hedelmälliselle kehittämiselle – alueet itse määrittelevät kehittämistarpeensa ja vahvuutensa.